

Rättsavdelningen
Petra Bergendahl
petra.bergendahl@socialstyrelsen.se

Justitiedepartementet

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott (SOU 2022:1)

Justitiedepartementets dnr Ju2022/00245

Socialstyrelsen har avgränsat yttrandet till frågor som berör myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten tillstyrker förslagen enligt vad som följer nedan och lämnar följande kommentarer.

4.7.7 Åtgärder för att säkerställa att brott som barn under 15 år misstänks för utreds i större utsträckning

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att myndigheten får i uppdrag att genomföra kunskapshöjande åtgärder i syfte att öka kunskapen om och kompetensen kring socialnämndens möjligheter att påkalla en utredning enligt 31 § andra stycket lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL. Socialstyrelsen bedömer att kostnaderna för detta kommer bero på vad för åtgärder som myndigheten får i uppdrag att genomföra (se 10.2.1).

Det är viktigt att socialnämnden begär en utredning enligt 31 § andra stycket LUL i de fall en sådan behövs. Socialstyrelsen vill dock påpeka att fler utredningar enligt 31 § andra stycket LUL inte nödvändigtvis är ett mål i sig, då socialnämnden kan göra bedömningen att de inte behöver en sådan utredning för att kunna bedöma och ge rätt stöd till ett barn. Det kan också finnas situationer som gör att socialnämnden bedömer att det är till barnets bästa att inte begära en sådan utredning.

5.4 Skuldfrågan för barn som misstänks för brott bör prövas i domstol i fler fall – våra överväganden och förslag

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att utvidga bestämmelserna om beivstalan i syfte att säkerställa barnets rättigheter när ett barn under 15 år är misstänkt för ett brott (5.4.2). Som utredningen påtalar är det dock viktigt att domstolsförfarandet anpassas utifrån det misstänkta barnets behov.

5.5 Rätten att ta initiativ till en beivstalan

Socialstyrelsen tillstyrker förslagen om att åklagaren ska ha rätt att på eget initiativ väcka beivstalan (5.5.2) samt att vårdnadshavares möjlighet att göra framställan om beivstalan tas bort. Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att det i vissa fall kan finnas skäl för socialnämnden att göra en framställning om beivstalan utifrån barnets bästa (5.5.3). Socialstyrelsen tillstyrker också förslaget att myndighetens framställningsrätt ska upphöra och istället tillkomma Inspektionen för vård och omsorg som tillsynsmyndighet för socialtjänsten (5.5.4).

6.3 Socialtjänstens närvaro vid förhör med barn som misstänks för brott

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att skärpa bestämmelserna om socialtjänstens närvaro vid förhör med barn som misstänks för brott. Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att socialtjänstens närvaro vid förhör med barn som misstänks för brott fyller en viktig funktion (6.3.6). Det är viktigt att socialtjänsten och polisen gemensamt skapar hållbara strukturer för att underlätta socialtjänstens möjlighet att närvara vid förhör.

6.4.5 Ett ytterligare krav bör ställas på innehållet i ett yttrande från socialnämnden – våra överväganden och förslag

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att bestämmelsen i 11 § LUL kompletteras med en skyldighet för socialnämnden att i ett yttrande över en ung person som misstänks för brott också redovisa i vilken utsträckning han eller hon har fullgjort en tidigare utdömd påföljd avseende ungdomstjänst eller ungdomsvård. Socialstyrelsen vill dock påtala att sådana uppgifter framförallt kommer avse påföljder som varit aktuella under den tid som barnet eller den unge varit aktuell i den kommun som ska skriva yttrandet. Det är inte säkert att kommunen känner till om barnet eller den unge tidigare har fullgjort ungdomstjänst eller ungdomsvård i någon annan kommun.

Socialstyrelsen är positiv till att det vidtas kunskapshöjande åtgärder inom socialtjänsten och ser liksom utredningen att ett viktigt forum är den lokala samverkan mellan socialtjänst, åklagare, polis och domstolar.

7.6.2 Ett drogtest bör få genomföras om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om att ett drogtest ska få genomföras när ett barn före 15 års ålder är skäligen misstänkt för att olovligen ha brukat narkotika och det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för barnet. För det fall det finns ett behov av att göra ett drogtest är det viktigt att ett sådant kan göras så att barnet kan få rätt stöd från socialtjänsten.

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att beslutet även fortsättningsvis ska fattas av åklagare. Detta för att minska risken för att drogtestet får en represiv funktion, att det ger bäst förutsättningar för en enhetlig praxis samt att det bidrar till att upprätthålla högt ställda rättssäkerhetskrav.

Socialstyrelsen är positiv till att det vidtas kunskapshöjande insatser hos polis och socialtjänst och ser liksom utredningen att ett viktigt forum är den lokala samverkan mellan socialtjänst, åklagare och polis.

8.5.2 Närmare om möjligheten att förordna om ungdomstjänst genom strafföreläggande

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att ungdomstjänst ska kunna förordnas genom strafföreläggande och är positiv till att det krävs ett yttrande enligt 11 § LUL för att ungdomstjänst genom strafföreläggande ska få förordnas.

9.5.2 Bestämmelserna om användning av tvångsmedel mot barn bör inte ändras – våra överväganden och förslag

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att bestämmelserna om användning av tvångsmedel mot barn inte bör ändras. Utredningen bedömer att andra

åtgärder istället bör kunna komma ifråga för att motverka att barn dras in i kriminalitet, i detta sammanhang vill Socialstyrelsen påtala att socialtjänsten spelar en viktig roll.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har tillförordnade avdelningschefen Pär Ödman och enhetschefen Mariana Näslund Blixt deltagit. Juristen Petra Bergendahl har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Olivia Wigzell

Petra Bergendahl

